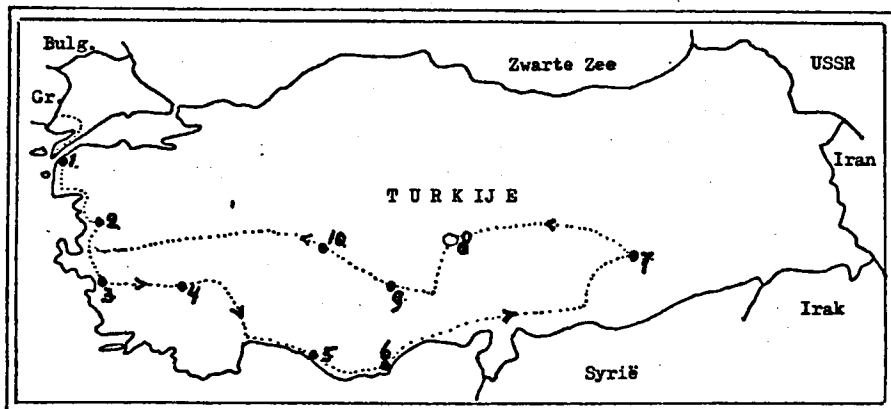

VOGELEN IN TURKIJE ZEER DE MOEITE WAARD.

Door E.Kieft.

1. Çanakkale. 2. Pergamon. 3. Efes. 4. Pamukkale. 5. Alanya. 6. Göksüdelta.
7. Nemrut Dağ. 8. Cappadocië. 9. Hotamis gölü. 10. Aksehir en Karamik gölü.

Veel vogelaars weten, dat Turkije een zeer boeiend land is en behalve de befaamde roofvogel trek over de Bosporus een groot aantal interessante vogelsoorten te bieden heeft.

Dit was dan ook de reden dat mijn vrouw Gerie en ik in het voorjaar van 1983, toen de bomen in Nederland nog kaal waren, besloten om ons landje voor een periode van een week of vijf te laten voor wat het was om, zoals dat wel eens genoemd wordt "onze horizon te verleggen" en Turkije met een bezoek te vereren. Voor mij betekende dit een hernieuwing van een eerdere kennismaking met dit land. In mei 1976 heb ik ook een bezoek gebracht aan Turkije. In dat jaar hebben we ons echter voornamelijk gericht op noordwestelijk Turkije (Ulu Dag en Manyas Gölü) terwijl ons einddoel nu veel verder naar het oosten lag. Ik heb tijdens de laatste reis dan ook niet veel moeite gedaan om een aantal typische Turkse soorten, zoals Roodvoorhoofdkanarie en Turkse (Krüper's) Boomklever op te sporen, daar ik die in 1976 uitgebruid heb kunnen bewonderen. Voor Gerie was het de eerste maal dat ze voet op Turkse bodem zette. Er is vrij veel bekend van de Turkse avifauna. Met name Engelse vogelaars zijn er jarenlang actief geweest. (De Ornithological Society of the Middle East -een Engelse vereniging- komt geregeld met een jaarverslag.). Toch was het niet gemakkelijk om aan recente informatie te komen. Dit gold vooral voor oostelijk Turkije. Of dit nu komt door de vele (dure) kilometers die moeten worden afgelegd alvorens de Turkse grens te kunnen passeren of door de tendens dat veel vogelaars de laatste jaren landen uitkiezen, waar het minder moeite kost om de verlangde soorten te vinden (zoals Israël), als doel van hun vogelvakantie, is mij niet duidelijk.

In ieder geval zou het geen "voorgekauwde" reis worden, maar zou ik op veel plaatsen min of meer moeten pionieren. Het ontdekken van leuke soorten mag misschien moeilijker zijn, de voldoening is echter groter wanneer de moeite van het zoeken beloond wordt met een blik op een onverwachte of nieuwe soort. Voeg bij de grote rijkdom aan vogels de veelheid aan landschappen, de vriendelijke bevolking, de verscheidenheid aan overblijfselen van vergane culturen en het bijna altijd mooie weer en het zal duidelijk zijn, dat een reis door Turkije bij voorbaat een succes is.

De aanlooplanden zijn echter ook de moeite waard. Ik zal dan ook beginnen met het een en ander te vertellen over enkele interessante plaatsen, welke men zoal op doorreis tegenkomt.

Op zaterdag 23 april vertrokken we richting Duitsland. De eerste nacht werd doorgebracht even voorbij München. De volgende dag vervolgden we onze reis en via de Oostenrijkse Alpen bereikten we Joegoslavië. De net uitlopende blaadjes van de bomen en struiken gaf het glooiende Noord-joegoslavische landschap een heel fris accent. Tegen de avond bereikten we ons doel: Plitvice.

In een op enkele plaatsen nauwe kloof wordt een keten van meren gevoed door een aantal spectaculaire watervallen. In de vroege ochtend van de volgende dag daalden we via een smal pad af naar het water in de diepte van het ravijn. Het was die dag prachtig weer. De lucht was dan ook diepblauw. De bodem van de kloof bevond zich echter nog in de schaduw van de rotswanden, zodat het nog behoorlijk koud was. Met donderend geraas bevestigde het water de wet van de zwaartekracht, wanneer het door nauwe rotsspleten naar een lager gelegen meer-tje kletterde. In de nevelige atmosfeer, veroorzaakt door het verstuivende water gedijden mossen uitstekend. In dit gebied voelden Grote Gele Kwikstaarten zich natuurlijk uitstekend thuis en ook het duurde niet lang voor we een Waterspreeuw ontdekten. De struikvormige beuken en hazelaars die de rotswanden bedekten werden bevolkt door Glanskoppen, Zwartkoppen en Tjiftjaffen. Een Raaf liet z'n krassende roep horen toen de vogel over de kloof heen vloog.

De volgende dag vervolgden we onze weg richting Dalmatische kust. De weg voerde ons aanvankelijk door vrij vlak terrein. In het noorden rees uit het vlakke land echter een met sneeuw bedekte bergketen op. De streek grenzend aan de kust bleek ook zeer bergachtig. De vegetatie bestond hier uit maquis, de typische begroeiing van de bergen rond de Middellandse Zee. Af en toe vlak langs de zeer grillige rotskust rijdens vervolgden we onze weg naar het zuid-oosten. Boven het oude centrum van Dubrovnik vlogen tientallen Alpengierzwaluwen. Vreemd genoeg liet zich maar één gewone Gierzwaluw zien. Ik had eigenlijk verwacht, dat deze soort die in Nederland steeds zo rond de 30e april arriveert, in deze zuidelijke streken wel eerder aanwezig zou zijn.

Even ten zuiden van Dubrovnik vonden we het welletjes voor die dag en op een zeer weelderige plek zetten we de tent op. Het duurde niet lang of van alle kanten klonk het eentonige "tuu" van de Dwergooruil. Ik telde zeker acht roepende mannetjes. Enkele vogels reageerden wonderwel op m'n nagebootste roep en kwamen steeds dichterbij. Jammer genoeg voor Gerie bleken de vogels het actiefst tijdens de afwas, zodat ik als vogelaar niet anders kon, dan mijn

huishoudelijke plichten te verzaken (al hield Gerie er een andere mening op na). Ik had het geluk, dat één van de vogels een zitplaats uitkoos in het schijnsel van een lamp. Ik had deze uitgesproken nachtvogels tijdens voorgaande reizen al veel vaker gehoord, maar dit was de eerste keer dat er eentje zich zo fraai aan mij vertoonde. Af en toe boog het opgewonden uiltje zich helemaal voorover, zodat de vogel vrijwel horizontaal op de tak zat. Ploeseling had de uil kennelijk door dat-ie wel een zeer vreemde "soortgenoot" tegenover zich had, want kort daarop verdween de vogel met zeer snelle vleugelslagen in het nachtelijk duister.

Na de volgende dag nog een uurtje langs de kust naar het zuiden gereden te hebben, bogen we naar het noordoosten af, omdat we om Albanië heen moesten. De weg klom steeds hoger. Spoedig hadden we een mooi zicht op de kust en de zee. Het was die dagheilig zodat de horizon onmerkbaar overging in de nevels die boven het blauwe zeewater dreven. Nog een laatste bocht en we lieten de kust achter ons. Voor ons lag het ruige bergland van Montenegro. Vlak boven de bergkam aan onze linkerhand doemde plotseling een Steenarend op. De vogel zeilde majestueus door de lucht, alvorens op een rotspunt neer te strijken om de prooi die de vogel in z'n krachtige klauwen vastgeklemd hield aan stukken te scheuren. Beneden ons vloog een groepje Alpenkauwen rond. Ook deze vogels bleken ware kunstenaars in de lucht. Na enige tijd daalden we weer af naar lager gelegen gebied. De weg leidde ons dwars door een uitgestrekt merengebied. In de kale takken van de bomen die hier en daar in het water stonden hielden zich tientallen Dwergaalscholvers op.

Even voorbij Titograd veranderde het landschap weer van aanzien. Steile bergen rezen tot grote hoogte op. Op die plaatsen waar de rotswanden iets minder steil waren, waren deze begroeid met dicht struikgewas. Beneden ons in de diepte van een ravijn zocht een rivier zijn weg naar lager gelegen streken. Het bevreedde me wel dat er zo weinig vogels waren, die zich tot dit gebied aangetrokken voelden. Er vlogen enkele Raven rond, evenals een Roodstuitzwaluw en enkele Rotszwaluwen.

De enige roofvogel die ik hier ontdekte was een Buizerd. Toch kon deze magere oogst niet verhinderen dat het in dit indrukwekkende landschap een paar uurtjes onvervalst genieten geblazen was.

Langzaam aan werden de bergen hoger en minder steil, hier en daar nog met sneeuw bedekt. De bomen en struiken waren nog volkomen kaal en bewezen dat het nog maar eind april was.

Na een vermoeiende dag kampeerden we die nacht bij Negotino, Macedonië.

De volgende morgen hoopte ik een blik te kunnen werpen op Vale Gieren.

Langs de doorgaande route naar Griekenland, een kilometer of 15 ten zuiden van Negotino, bevindt zich een goed waarnemingspunt voor deze grote zwevers. Op deze plek perst de rivier de Vardar zich door een nauwe kloof en rijzen rotswanden steil en ongenaakbaar omhoog. In 1976 vlogen hier nog een stuk of vijf gieren rond. In 1980 toen ik hier ook was zeilde er nog maar een enkele vogel door de lucht en nu speurde ik tevergeefs de lucht af. Snel reden we door naar Griekenland.

Aan de noordwestzijde van het schiereiland Halkidiki rustten we een hele dag uit. Onverwachts ontdekte ik hier een klein paradijsje. Even ten zuiden van Epanomis strekte zich namelijk een vrij groot moeras uit. Het zal zeker in verbinding gestaan hebben met zee, want op veel plaatsen was de moddervlakte bedekt met zeekraal. Aan de zeekant strekte zich een duinwal uit begroeid met helm en blauwe zeedistel. Vanaf een duintop speurde ik het gebied af. Dat wat ik zag, was zeer de moeite waard. Een groot deel van het gebied was bedekt met kort gras. Duinpiepers waren hier niet zeldzaam. Waar de vlakte wat modderiger werd bevond zich een groep van minimaal 100 Vorkstaartplevieren tussen de zeekraal. Op de grens van de moddervlakte en een ondiep meertje fourageerden talloze steltlopers. Ik telde ongeveer 120 Kleine Strandlopers en 6 Krombekken (deze twee soorten trekken vaak samen op). Kemphanen, Bosruiters, een Oeverloper, een Groenpoot-en een Zwarte Ruiters trachtten ook wat eetbaars bij elkaar te scharrelen. Tussen deze vogels hielden zich ook drie ruiters op met ragdunne snavels: Poelruiters. Vanuit een wat dichter begroeid graslandje vloog een snip op met de kenmerken van een Poelsnip. Verder vermaakte ik me o.a. met tientallen Steltkluten, zo'n 30 Kleine Zilverreigers, tientallen Tureluurs, ongeveer 35 Strandplevieren en enkele Ralreigers. Zomertalingen, Slob-en Bergeenden dobberden op het meer. Boven het meertje vlogen Visdieven en Witvleugelsterns af en aan. Een blik de andere kant op, over de zee, leverde Dwergsterns en fraaie Zwartkopmeeuwen op. Balkan Gele Kwikstaarten, met gitzwarte koppen, zag ik overal. Een grote grasmus in een alleenstaand struikje determineerde ik als Orpheus-grasmus.

De volgende dag trokken we via het grote Koroniameer met z'n witte Pelikanen, Ooievaars, Ralreigers en talrijke Grote Karekieten oostwaarts. Wat me langs de weg erg opviel, was het grote aantal zingende Nachtegalen. Zelfs in gebieden met als enige begroeiing wat armetierige boompjes (dus zonder ondergroei) zaten de mannetjes uit volle borst te zingen.

Porto Lago, nog meer naar het oosten, was ook de moeite van een bezoekje waard. Toch was dit gebied er ten opzichte van 1976 zeker niet op vooruitgegaan. Met struiken bedekt grasland was inmiddels veranderd in bouwland. Er was echter nog genoeg woeste grond over om plaats te bieden aan een paar Grielen. Aan de kust zagen we steltlopers zoals Wulpen, Zilverplevieren en Kemphanen. Na ruim een week de gevaren van de Europese wegen getrotseerd te hebben, bereikten we op de ochtend van de 1e mei de Grieks/Turkse grens. Zwaar bewapende Zuidamerikaans uitzienende militairen bewaakten de Turkse kant van de grens. Ik kon me een warmer onthaal voorstellen! Het leek me daarom raadzamer om de kijker maar even te laten waar ie was, namelijk veilig weggestopt onder mijn stoel. Met pijn in mijn hart moest ik dan ook een grote valk met grote snelheid ongedetermineerd voorbij laten razen.

Het was onze bedoeling om in het zuiden van Thracië (Europees Turkije) bij Ece-
abat de Dardanellen over te steken.

Zoals verwacht was Europees Turkije landschappelijk gezien een voortzetting van

noordoost Griekenland: vrijwel boomloze, met kort gras bedekte heuvels.

In Kesan bogen we naar het zuiden af. Ongeveer 120 km scheidde ons nog van Aziatisch Turkije. Vogels zagen we ondertussen niet veel. In een poel langs de weg ontdekte ik nog wel 3 Zwarte Ibissen.

Een eindje ten zuiden van Kesan kregen we een lesje "Turks in de praktijk". Op een plek waar een verkeersbord met het opschrift "yol yapimi" in de berm was geplant, maakte het asfalt namelijk plaats voor een soort grove steenslag, de weg het aanzien van een steengroeve gevend. Het duurde zo'n 30 km voor we deze grap achter de rug hadden. Deze situatie zou zich overigens op veel meer plaatsen in het land voordoen (maar dat wisten we toen gelukkig nog niet). Af en toe voerde de weg ons vlak langs de kust. Het was op zo'n plaats dat een Dolfijn of Tuimelaar vlak langs de rotsige kust zijn (of haar) baantje naar het zuiden trok.

In Eceabat kochten we tickets voor de zeer goedkope overtocht. De wachttijd brachten we door in een restaurantje aan de haven, gezeten achter een bordje heerlijke gebakken vis. In de heilige verte lokte het Aziatische vasteland. Benieuwd als we waren naar al de verrassingen die de tocht voor ons in petto had wachttten we af.

Het is bekend, dat grote aantallen Noordse Pijlstormvogels tussen de Zwarte- en de Middellandse Zee op en neer vliegen. In de Dardanellen worden ze als het ware door een trechter gedreven. Op grote afstand zag ik reeds aanzienlijke aantallen Pijlstormvogels laag boven het oppervlak van het water vliegen. Daar het vrijwel windstil was, vertoonden de vogels niet hun in Nederland tijdens zwaar weer zo karakteristieke keilvlucht. Wel werden hun series van snelle vleugelslagen afgewisseld door lange glijvluchten, waarbij de vogels geregeld kantelden. De overtocht bood me de gelegenheid om deze vogels van heel nabij te observeren. De bovenzijde was geheel grijsbruin in plaats van zwart. Dit maakte duidelijk dat we te maken hadden met de ondersoort p.p. yelkouan.

In Çanakkale zetten we voet op Aziatische bodem. Zo'n 15 km ten zuiden van de stad zetten we de tent op. Ik zag hier o.a. Europese Kanaries, een Hop, Cirlgorzen en tegen de avond een Steenuiltje. Voor de kust vlogen ook hier weer Noordse Pijlen. In Turkije bevinden zich enorm veel oudheidkundige vindplaatsen. Overblijfselen van wat diverse verdwenen culturen daar in de loop van enige duizenden jaren achter gelaten hebben. We wilden graag wat zien van dit Turkse culturele erfgoed. Ons volgende doel werd dan ook gevormd door Pergamon, een in eerste instantie Griekse en later Romeinse nederzetting compleet met theater, tempels, zuilen etc.

(Wordt vervolgt)